

Ennakointi ja tulevaisuudentutkimus – foliohattujen hommaa?

Mikä ihmeen ennakointi?

- Tulevaisuuskenttätutkimus (futures studies ja futures research) ja ennakointi (foresight) ovat aloina hyvin lähellä toisiaan.
- **Tulevaisuudentutkimus tieteenalana**
 - On luonteeltaan tieteidenvälinen ja poikkitieteellinen. Kuvaa, selittää ja ymmärtää laajalajaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niihin liittyviä eri elämäntilanteiden muutos- ja kehitysprosesseja. Tuo esille, mikä on mahdollista, mikä on todennäköistä ja mikä on toivottavaa tai ei-toivottavaa.
 - Voi opiskella myös avoimena yliopisto-opetuksena [Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turun yliopisto](#)
- **Ennakointi**
 - Kytkee tulevaisuusajattelua tavoitteelliseen toimintaan.
 - On myös toimintaa ja tekemistä eli ennakointi ei siis pelkästään analysoi ja arvioi tulevaa, vaan myös tukee tulevaisuuden muodostumista.

Ennakointi kuuluu kaikille

- Tulevaisuuden tutkimuksen **käytännön tutkimuskohde on nykyhetki.**
- Mahdollisia tulevaisuuksia on useita. Siihen mikä kaikista mahdollisuuksista toteutuu, voi vaikuttaa.
 - Edellyttää ymmärrystä nykyisistä muutoksista, tietoisuutta tulevaisuutta koskevista oletuksista, vaihtoehtoisten tulevaisuuksien kuvittelua ja kaiken tämän peilaamista nykyhetken valintoihin.
- Ennakoinnin ei tarvitse olla raketitiedettä, vaan se kuuluu kaikkialle.
 - Tulevaisuus tapahtuu ihmisten arkielämän tasolla ja riippuu päivittäisistä valinnoista ja toimista. Ennakointia on myös varautuminen talviliukkaisiin

Ennakkoinnin peruskäsitteet haltuun Sitran tulevaisuuden tekijän työkalupakilla

<https://www.sitra.fi/hankkeet/tulevaisuuden-tekijan-tyokalupakki/>

- **Megatrendi:** laaja muutoksen kaari, useista ilmiöistä koostuva yleinen kehityssuunta. Megatrendi kuvaa yhteiskunnallista muutosta, joka usein tapahtuu globaalilla tasolla ja joka ei muutu kovin nopeasti.

❖ Megatrendit 2023 kahdessa minuutissa

<https://youtu.be/ftjDBv7sTQs?si=GaVyWPPTGgBq27Ak>

- **Trendi:** kehityssuunta, kuvaus muutoksesta. Trendi kertoo, mihin suuntaan asiat tällä hetkellä muuttuvat. Trendit voivat vaihdella alueittain ja muuttua lyhyelläkin aikavälillä.

 Euroopan unionin
osarahoittama

Ennakkoinnin peruskäsitteitä

- **Heikko signaali:** merkki nousevasta asiasta tai ensioire muutoksesta, joka saattaa olla tulevaisuudessa merkittävä. Heikko signaali on tulkitsijalleen yllättävä, pakottaa haastamaan oletuksia nykyisestä ja siksi se on usein vaikea huomata tai helppo jättää huomiotta.

❖ Heikot signaalit 2022 minuutissa, Sitra

<https://youtu.be/TDOXH-IZYXs?si=QC3YCmlicj3JEbcx>

- **Visio:** kuvaus toivotusta tulevaisuuden tilasta. Visio kuvaa toimijan tahtotilaa ja edellyttää toimia, jotta sen kuvaamaan maailmaan päästään.

Ennakkoinnin peruskäsitteitä

- **Tulevaisuuskuva:** kuvaus mahdollisesta tulevaisuudesta esimerkiksi kuvien, tekstin tai videon avulla. Tulevaisuuskuviin avulla hahmotetaan ja havainnollistetaan erilaisia tulevaisuuden mahdollisuuksia.
- **Skenaario:** Polku nykyhetkestä tiettyyn tulevaisuudenkuvaan tai sieltä nykyhetkeen. Skenaario muodostuu joukosta toisiaan seuraavia tapahtumia, jotka muodostavat uskottavan polun tulevaisuudenkuvaan ja nykyhetken välillä.

Tiivistetysti: trendit kuvaavat tällä hetkellä näkyviä kehityskulkuja, heikot signaalit ei-ilmeisiä kehityskulkuja ja visio sitä, minkä tulevaisuuskuvaan halutaan tapahtuvan ja miten trendeihin ja heikkoihin signaaleihin suhtaudutaan.

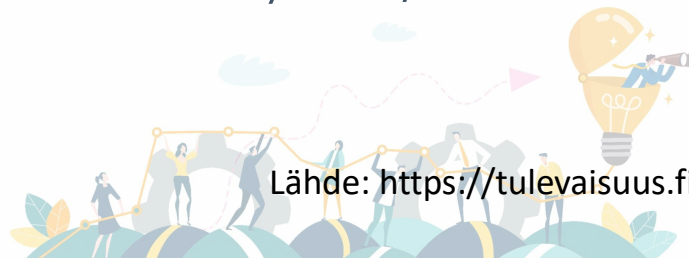

Mitä ennakkoinnilla tavoitellaan?

- Moni organisaatio toteuttaa strategisen ennakkoinnin harjoituksia ajoittain, mutta kohtaa ongelmia ennakkoinnin kytkemisessä jokapäiväisiin käytäntöihin ja rakenteisiin.
- Ennakkoinnissa on hyvä lähteä **liikkeelle ongelman asettelusta** tai päätöksentekokysymyksestä. Kriittisiä kysymyksiä pohdittavaksi ennen ennakoitityön aloittamista:
 - Mitä ennakoidaan?
 - Mitä ennakkoinnilla tavoitellaan?
 - Millaisiin kysymyksiin ollaan etsimässä näkemystä?
 - Mikä on ennakkoinnin motiivi: aito tarve, vai tehdään kun se näyttää yleisesti olevan tapana?
 - Minkälaista vaikutusta ennakkoinnilla tavoitellaan; olemassa olevan tilanteen jäsentämistä ja vakiinnuttamista, vai organisaation muutoksen ennakoimista ja tavoittelua?
 - Kuinka pitkälle aikajänteelle ennakointi ulottuu?
 - Kenelle ennakoitua tehdään? sisäinen työkalu, vai onko tarkoitus sitouttaa myös ulkopuolisia sidosryhmiä?

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Lähde: <https://tulevaisuus.fi/wp-content/uploads/2022/03/tva-1-2022-ollila-etal.pdf>

Organisaatioiden ennakointitasoja

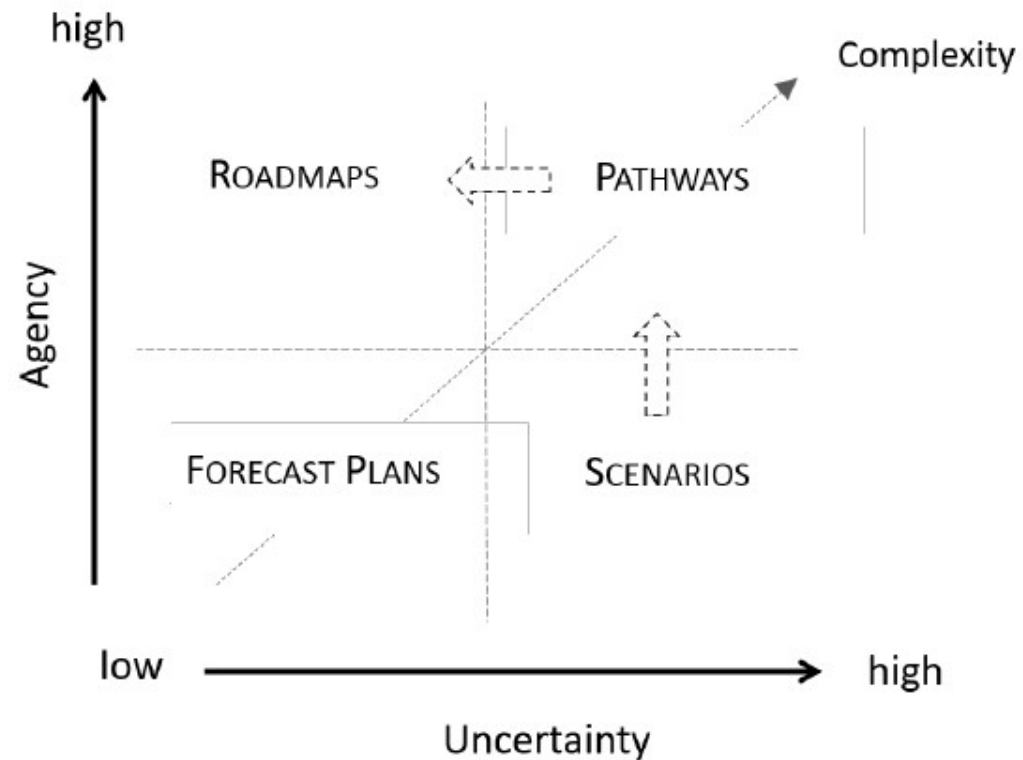
- Organisaatiotason strategiset ennakointitarpeet
 - tuotteiden/palveluiden kysyntä ja menekki, kilpailutilanteen kehittyminen ja kilpailijoiden toimet markkinoilla, tuotekehitykseen liittyvät kehittämistarpeet, asiakassuhteiden kehittyminen ja avainasiakkaiden päätökset, markkinointistrategiaan liittyvät laajemmat kehittämistarpeet, henkilökunnan osaamis- ja kehittämistarpeet, toimivan johdon päätökset ja strateginen päätöksenteko
- Oman toimialan muutosvoimien tarkastelu
 - kuluttajakäyttäytyminen, raaka-aineet, tavarantoimittajat (alihankkijat), logistiikka, kilpailijat, korvaavat tuotteet, jakelukanavat, loppuasiakas/-käyttäjä ja oman alan teknologiset muutokset
- Laajempi toimintaympäristön monitorointi ja analyysi
 - PESTE-analyysi; Poliittiset, Ekonomiset, Sosiaaliset, Teknologiset, Ekologiset tekijät

 Euroopan unionin
osarahoittama

Lähde: <https://tulevaisuus.fi/wp-content/uploads/2022/03/tva-1-2022-ollila-etel.pdf>

Ennakointimenetelmiä on lukuisia

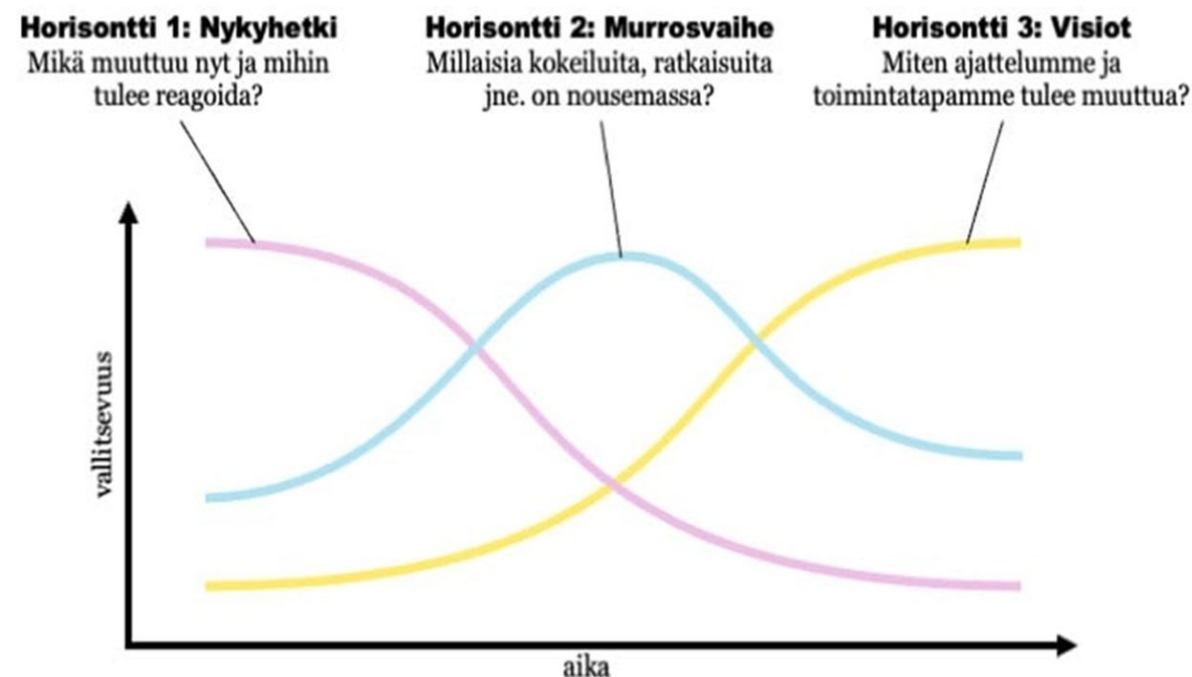
- Menetelmiä määritellään usein suhteessa epävarmuustekijöihin (kuvan vaaka-akseli) ja toimijuuteen (pystyakseli)
- Skenaariot hyödyllisimpiä kun tulevaisuus hyvin epävarma, mutta haasteena konkreettisten askelmerkkien luominen
- Tiekartat antavat selkeämmän suunnan kun epävarmuustekijät ovat pienempiä
- Uudet polut pyrkivät vahvistamaan toimijuutta epävarmuuden ollessa suurta

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Kolme horisonttia strategiatyöhön

- Strategian tekeminen yksinkertaistettuna: luodaan käsitys siitä, missä ollaan nyt, minne pitäisi päästä ja mitä siinä välissä pitäisi tehdä.
- Futuristi Bill Sharpen kehittämän kolmen horisontin kehikon avulla voidaan hahmottaa
 - yhteiskunnallisen muutoksen etenemistä eri aikajännteillä
 - muutokseen liittyviä jännitteitä ja näkemyseroja

SITRA

 Euroopan unionin
osarahoittama

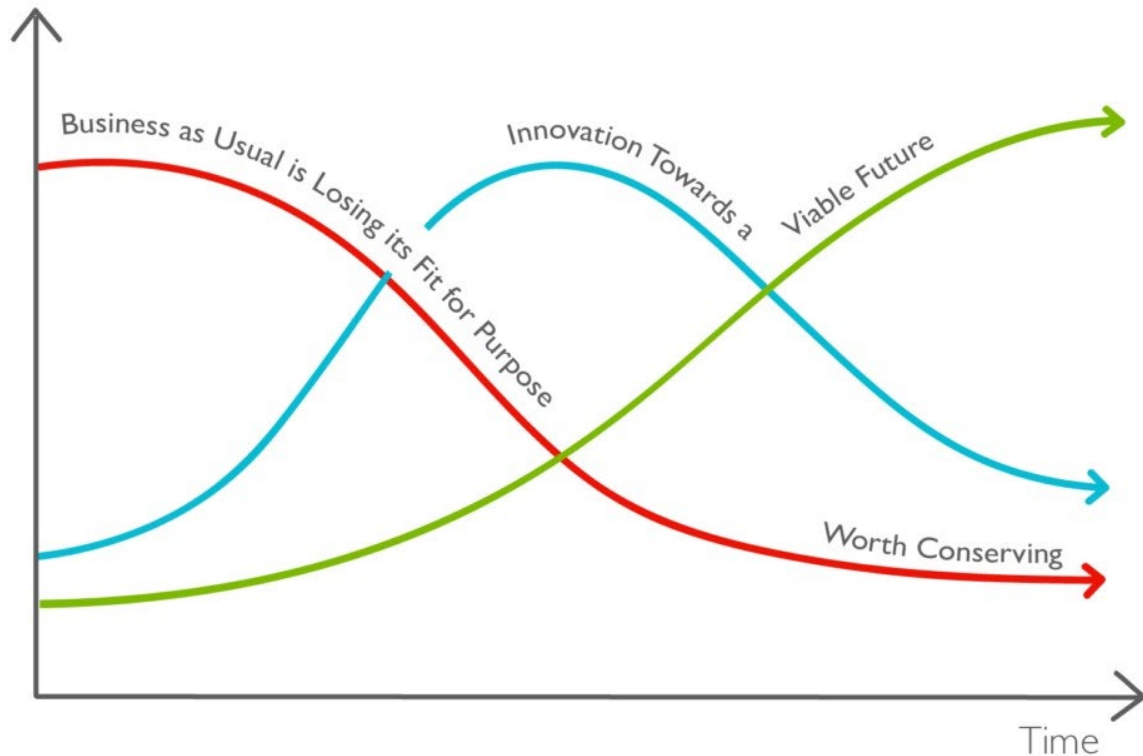
Three Horizons | H3Uni

<https://www.sitra.fi/blogit/kolme-horisonttia-strategiatyohon/>

Sharpe, B., A. Hodgson, G. Leicester, A. Lyon, and I. Fazey (2016) Three horizons: a pathways practice for transformation. Ecology and Society 21(2):47. <http://dx.doi.org/10.5751/ES-08388-210247>

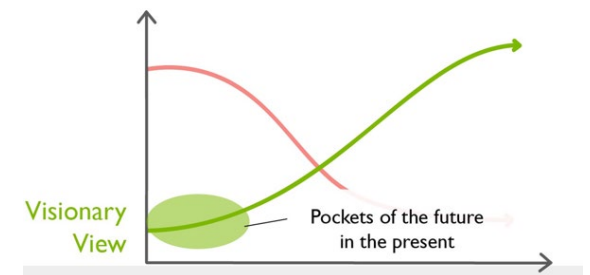
Kolme horisonttia strategiatyöhön

Pattern 1 liikkeenjohdollinen ajattelutapa

Ensimmäinen horisontti on vallalla oleva järjestelmä. **”Business as usual”**. Se kuvaa paitsi nykyhetken tilannetta, myös siihen liittyviä muutospaineita ja toisaalta nykyisistä rakenteista tulevaa vastustusta.

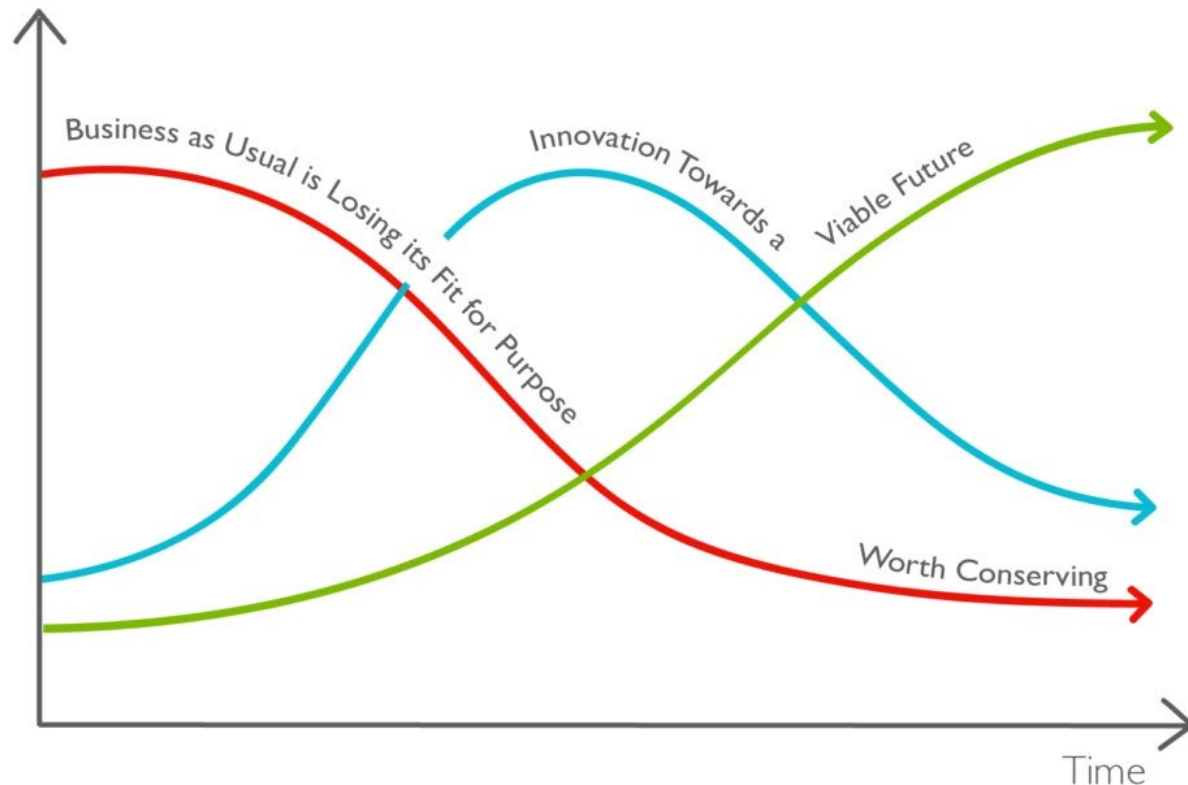
Näkökulmaksi voidaan ottaa myös kolmas horisontti → pyritään tunnistamaan jo olemassa olevia toimintatapoja ja ajatusmalleja, jotka ovat esimerkkejä toivottavasta tulevaisuudesta. Tulevaisuus on osittain läsnä jo nykyhetkessä omissa ”taskuissaan” – eri tavoin rajautuneissa paikoissa, joissa toisin toimiminen ja oleminen ovat mahdollisia.

Kolme horisonttia strategiatyöhön

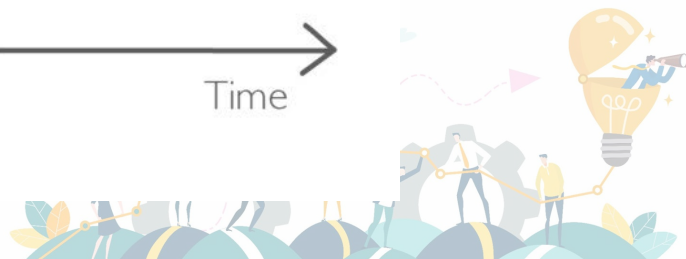
Pattern

Visionäärinen ajattelutapa 3

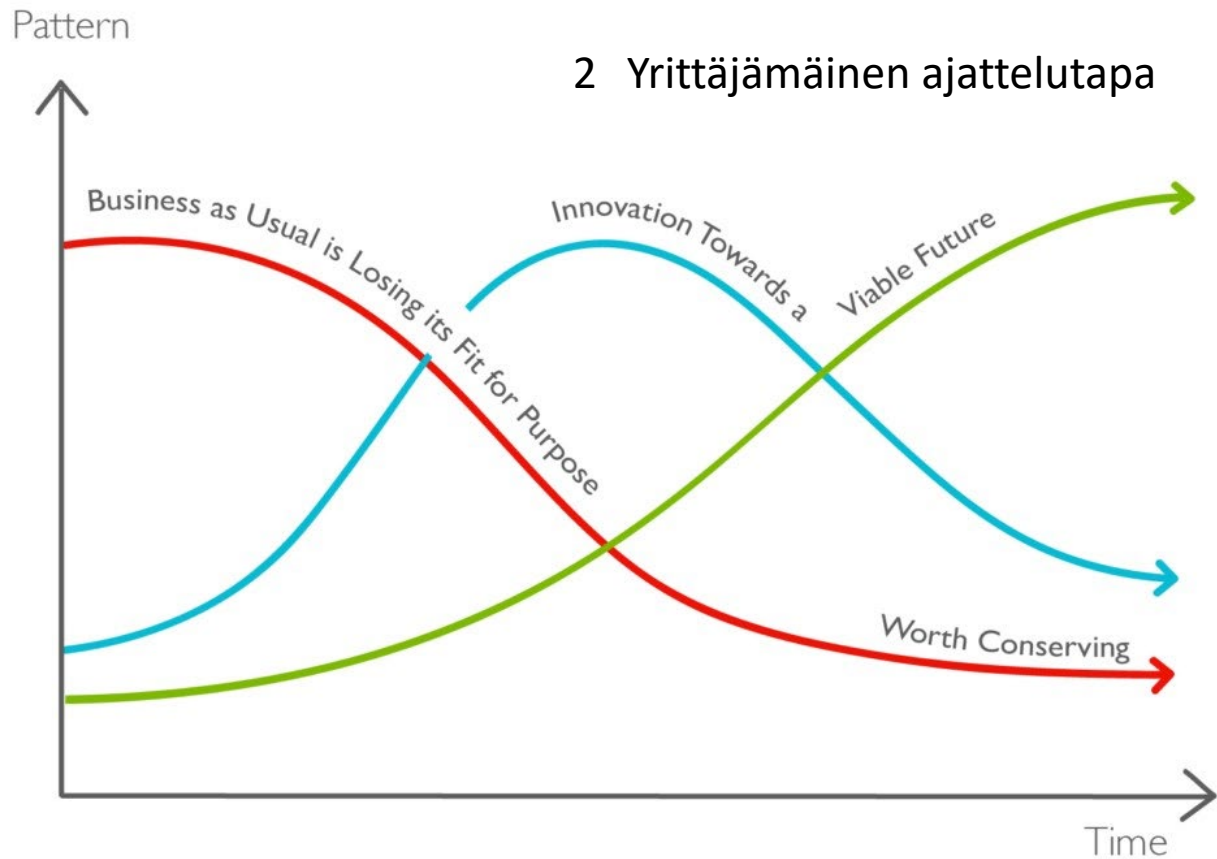
Kolmas horisontti kuvaa tulevaisuuden – mitä oikeastaan tavoitellaan. Millainen voisi olla vallalla oleva järjestelmä tulevaisuudessa, mikä on pitkällä aikavälillä uusi "business-as-usual"?

Yhtä oikeaa vastausta ei ole, vaan tavoitteena on pikemminkin hahmottaa joukko erilaisia toivottavia tulevaisuuksia.

Kolme horisonttia strategiatyöhön

2 Yrittäjämäinen ajattelutapa

Toinen horisontti kuvaa kokeiluita, innovaatioita ja monin osin väliaikaisia ratkaisuja, jotka ovat pienessä skaalassa jo olemassa. Keskiössä ovat nousevat ratkaisut ja innovaatiot, joita tulisi ottaa laajempaan käyttöön, sekä nykyisen järjestelmän toimimattomien rakenteiden purkaminen ja muuntaminen.

Murrosaika ohjaa tarkastelemaan näitä ratkaisuja, innovaatioita, kokeiluita ja ajattelutapojen muutoksia suhteessa nykyhetkeen ja pitkään aikaväliin.

Hyödynnä tarjolla olevaa tulevaisuustietoa

- Sitra tarjoaa omien materiaalien lisäksi myös muiden tuottamaa tulevaisuustietoa <https://www.sitra.fi/caset/tutustu-muiden-kokoamiin-materiaaleihin/>
- Futuristit Amy Daroukakis, Iolanda Carvalho, Ci En L. ja Gonzalo Gregori ovat koonnettu vuoden 2024 trendiraportit maailmalta [yhteen avoimeen kansioon.](#)

Trends 2024_CAIG ▾ 🧑

Tyyppi ▾

Henkilöt ▾

Muokattu ▾

Nimi ↑

PDF	ACCENTURE_Banking-Top-10-Trends-2024.pdf	🧑
PDF	ACCENTURE_Life-Trends-2024.pdf	🧑
PDF	ACCENTURE_Pulse-of-Change-2024-Index.pdf	🧑
PDF	ACCENTURE_Technology Vision 2024.pdf	🧑
PDF	ACCOR_Meeting_Expectations_Report_2024.pdf	🧑
PDF	ACTIVATE_Technology-and-Media-Outlook-2024.pdf	🧑
PDF	ACXIOM_CX_Predictions_2024.pdf	🧑

MEGA TRENDIT 2023

<https://www.sitra.fi/aiheet/megatrendit/>

0:00 / 1:53

